

Kohti huomisen työelämää: Osaaminen 2035

1.10.20025

Milma Arola, Sitra

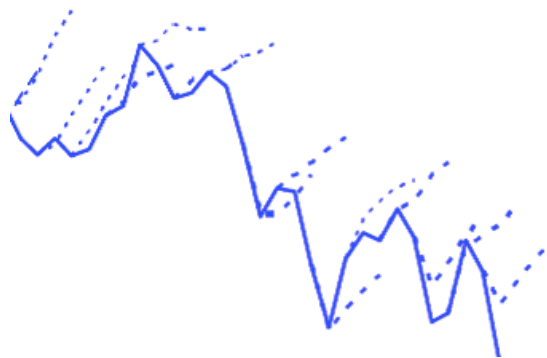

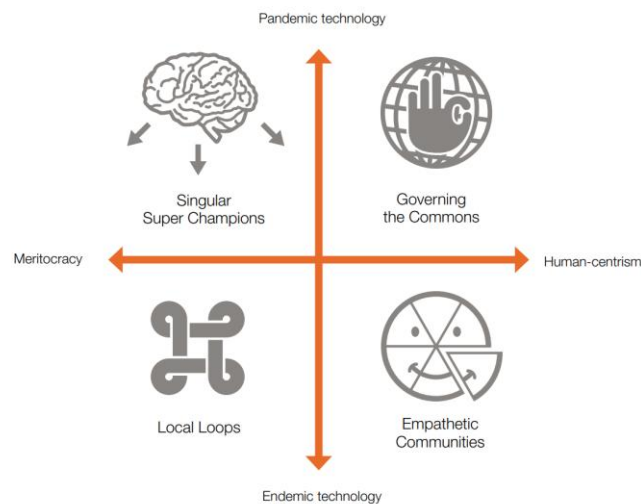
**Tietääksemme,
millaista osaamista
tulevaisuudessa tarvitaan,
pitäisi tietää,
millainen tulevaisuus on.**

Tulevaisuutta voi lähestyä eri tavoin

Ennusteet ja suunnitelma

Skenaariot ja visiot

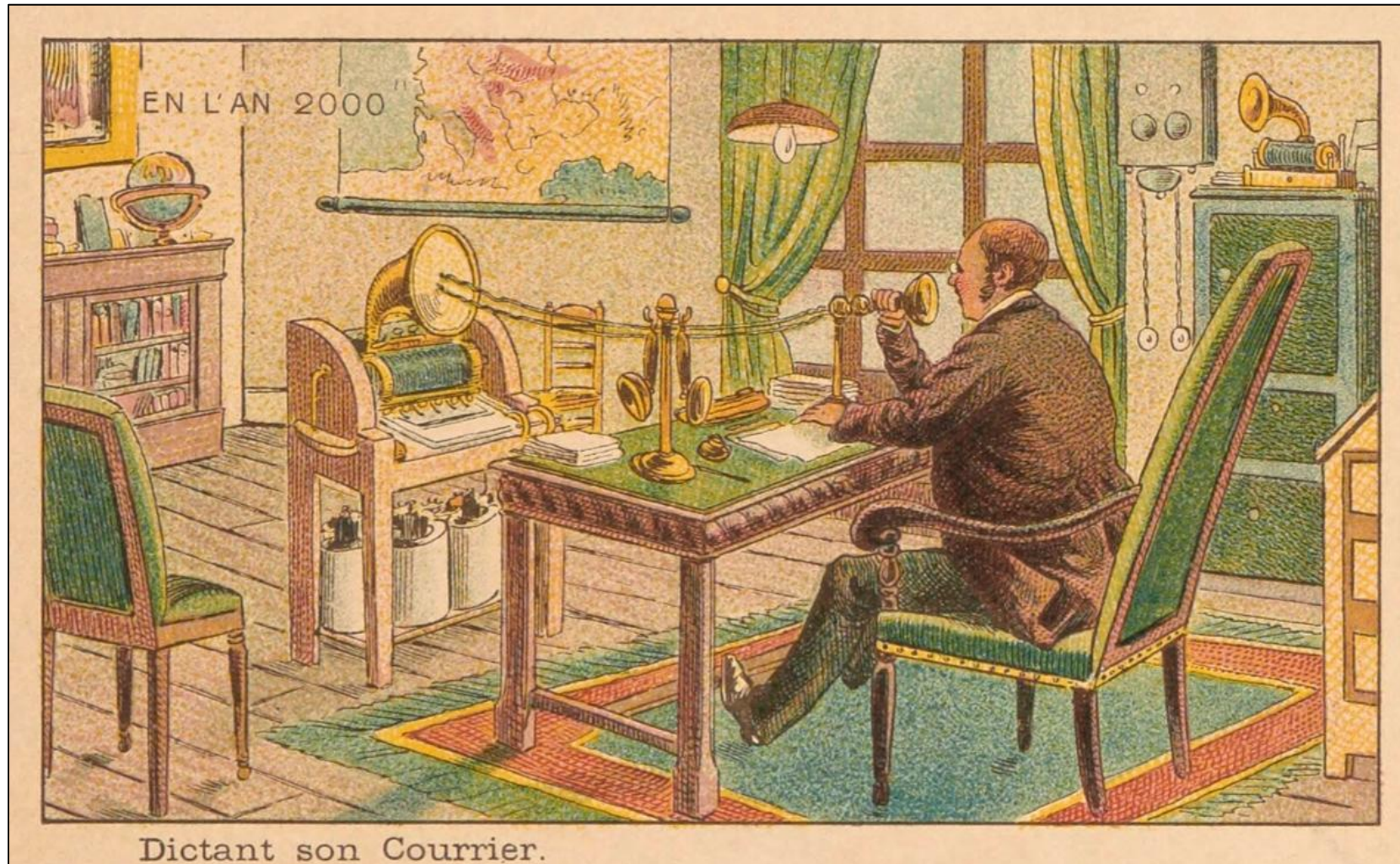

Narratiivit ja transformatio

Epävarmuus

Lähde: <https://publicdomainreview.org/collections/france-in-the-year-2000-1899-1910/>

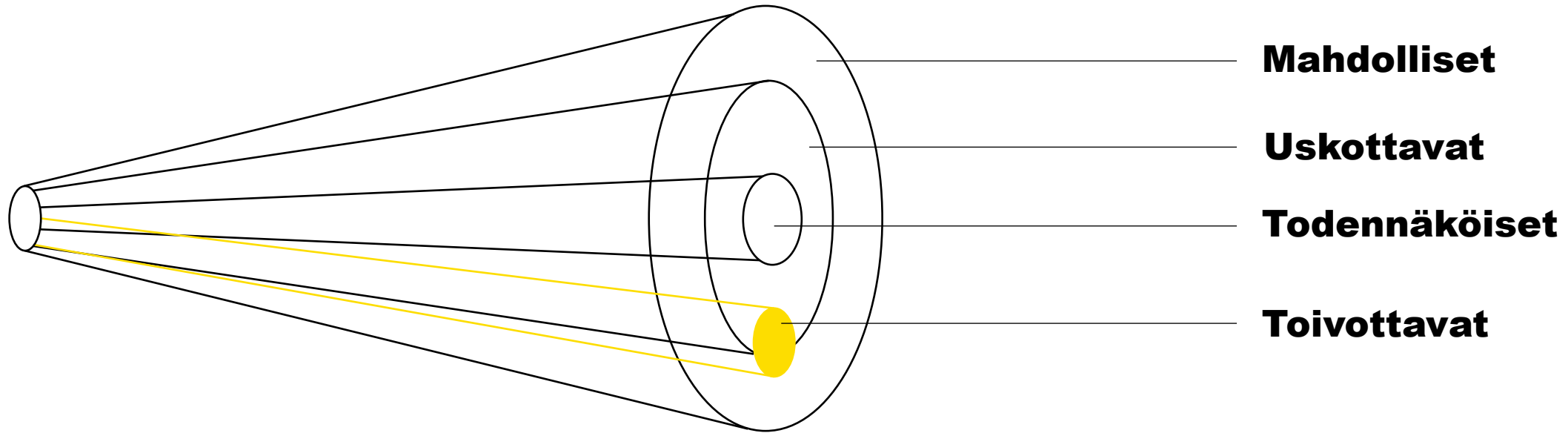
Lähde: <https://publicdomainreview.org/collections/france-in-the-year-2000-1899-1910/>

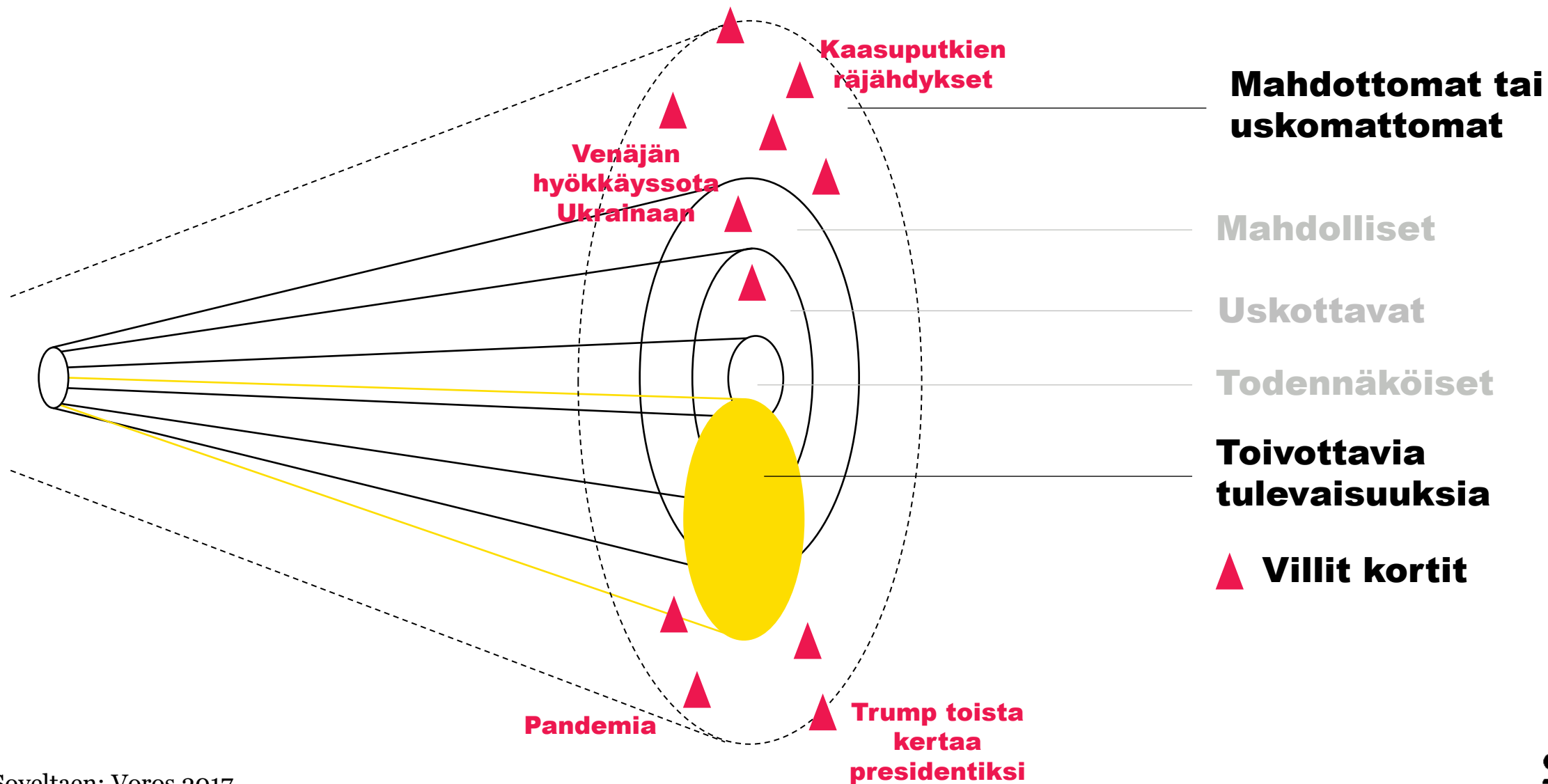

Fok_It 3.2.2021

Tulevaisuustötterö

Tulevaisuustötterö on usein liian kapea

**“Vision without
action is daydream,
action without vision
is nightmare.”**

Japanese proverb

IHMISET

**Kokonais-
valtainen
hyvinvointi**

*Uudet vaikuttamisen
tavat*

VALTA

**Vahva
luottamus ja
osallisuus**

*Kestävät
elämäntavat*

LUONTO
**Ekologinen
jälleen-
rakennus**

*Digitaalinen
sivistys*

TALOUS

**Korjaava ja
uusintava
talous**

Kiertotalous

*Digivihreä
siirtymä*

TEKNOLOGIA

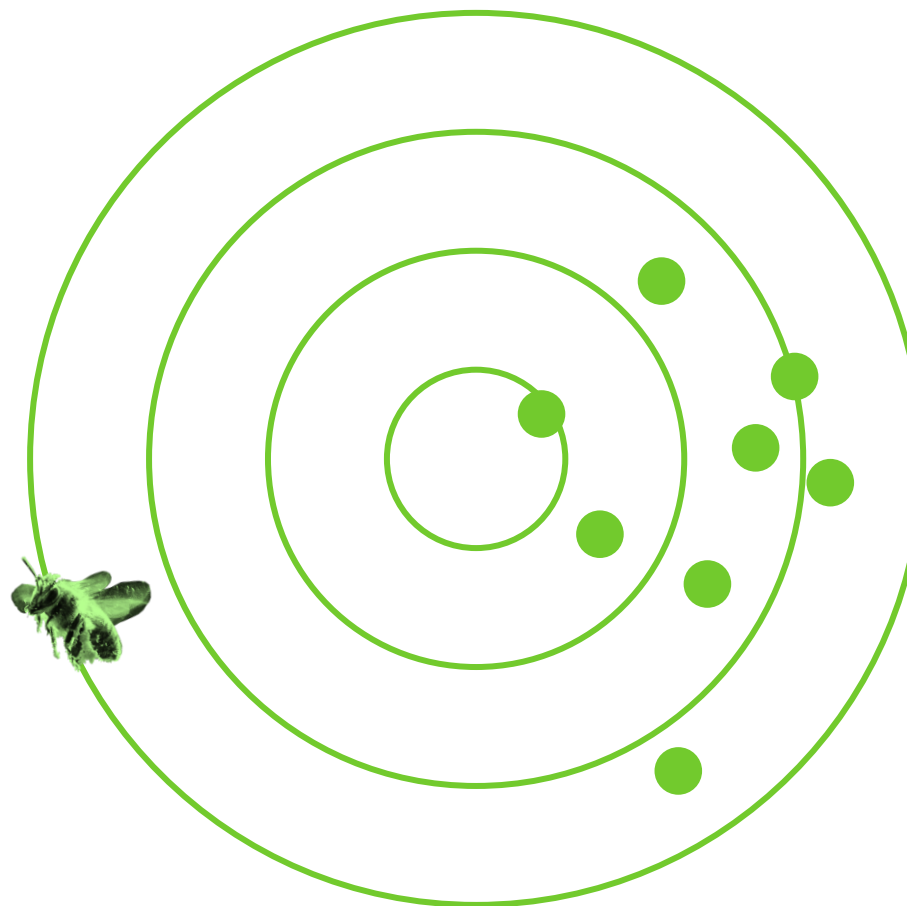
**Reilu
digimaailma**

*Datatalouden
pelisäännöt*

Heikot signaalit auttavat ajattelemaan toisenlaisia tulevaisuuksia

Mikä ihmeen heikko signaali?

No merkki mahdollisesti nousevasta asiasta tai ensioire mahdollisesta muutoksesta

Tarkempia määrittelyjä: [Hiltunen 2010](#) ja [van Veen & Ortt 2021](#)

JOS*

Luomusuhteiden juhlaa väestöministeriön sinkkufestareilla

NEUROLOGINEN HYVÄSIKÄYTTÖ AJOI JEMINAN EROON

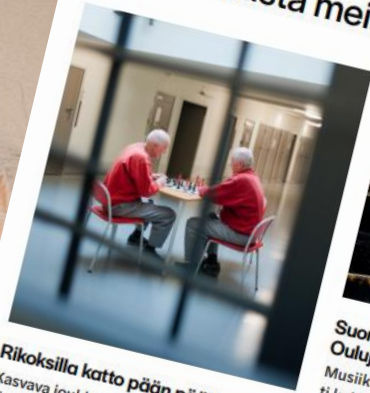
Tuhkaksi tuuleen vai muistopuun lannoitteeksi?
Kuoleman parhaat palvelut

”HIILIKIINTIÖ PUOLESTA VAI LINNAAN

Vieno Thapa on etujoukkojen mummo

AVARTAVIA JUTTUIJA
TOU

Ajankohtaista meiltä ja maailmalta

Rikoksilla katto pään päälle

Kasvava joukko vanhuksia tekee rikoksia päästäkseen hoivan ja yhteisön äärelle vankilaan. Sörmäisten vankilaan rakennetun laajennusosaa, joka ottaa huomioon nopeasti kasvavan iäkkään vanhojen tarpeet. ”Tällällä saan asunnon, ruuan, terveydenhuollon ja yhteisön. Voin maksaa siitä, että saisin jäädä tänne loppuelämäkseni”, kertoo nimettömänä pysyttelevä vanki.

Opettajat lakossa

Opettajat aloittavat lakon vastalauseena kansalaisaloitteelle, jonka allekirjoittajat haluavat velvoittaa koulut antamaan työskentelytilat perheiden palkkaamille juristeille. ”Nyt riitti. En katsele enää airtakaan juristin nauhoittamassa ope-
tustani”, toteaa Torsti Jansson Vaahterainteen yhtenäiskoulusta.

Puoli miljoonaa pientuulivoimalaa sähköistää Suomen omakotitaloja

Huhtikuussa koettiin jälleen uusi huippu omakotikäyttöön tarkoitettujen pientuulivoimaloiden rekisteröinnissä. Jo 40 prosenttia omakotitalouksien energiatarpeesta tuotetaan näillä pienillä ja äännettömillä voimaloilla. Voimalat lisääntyvät edelleen nopeasti, vaikka hankintatuki lopetettiin 2043.

Suomi mainittu! Grammy-palkinto Oulujärven äänimaisemalle

Musiikkialan Grammy-palkinnoista peräti kolmasosan kahmivat erilaiset luonto-alueet. Myös Suomi menestyi. Palkintosi-
kuvattiin palkintoperusteissa ainutlaatu-
sen rauhoittavaksi.

Vapaa-ajan lentomatkailulle aito hintalappu

Miljoonan suomalaisen muodostama kansalaispaneeli antoi suosituksensa vapaa-ajan lentomatkustamisen hinnoittelusta. Kansalaispaneeli ehdottaa ”todellisten kustannusten” mallia, jossa lentolippujen hinnat vastaavat niiden todellisia kustannuksia, mukaan lukien ympäristövaikutukset, sosiaaliset vaikutukset ja muut ulkoisvaikutukset.

Vuoden nuori suunnittelija debytoi muotiviikoilla Kigalissa

Vuoden tärkein muotitapahtuma eli Kigalin muotiviikko täytti kaupungin super-julkisilla ja glamourilla. Uusia vaatete-
listoja vasta, kun edellinen mallisto on myyty loppuun. Puuvilla ja monet muut ihmisoikeuksien ja luonnon kannalta on-
gelmalliset materiaalit on pitkälti kor-
vattu mm. elintarviketeollisuuden sivu-
virroista bakteerien avulla valmistetuil-
la kankailla. ”Itä-Afrikka on meille tärkein markkina tulevaisuudessa”, sanoo vuo-
den nuori suunnittelija Maija Virtanen.

Kevättulvat saivat Särkipellon talot evakkotalipaleelle

Särkipellon kylä Etelä-Pohjanmaalla evakuoitiin perinteisten kevättulvien alta. Kahden viikon urakan aikana kylän 50 moduulitaloa siirrettiin 30 kilometrin päähän Rintakankaan kylän laitamille perustetulle evakkoalueelle. Paluu kotikylälle koittaa kesäkuussa.

”Itä-Afrikka on meille tärkein markkina tulevaisuudessa.”

Maija Virtanen

AJATTELEN, SIIS JAAN

Yksityisyyden viimeinen linnake murtui, kun aivosiruista tuli 2030-luvulla monien suomalaisten arkea. Tunteista, reaktioista ja ajatuksista tuli samalla bisneksen raaka-ainetta. Väärinkäytösten lisääntyessä alaa ollaan laittamassa nyt kuriin.

KOETTAVAA JOURNALISMIA

Koodilla 9278102 voit Näkijä-sovelluksessa käydä kokemassa Jonas Arashin lapsuudentunteet.

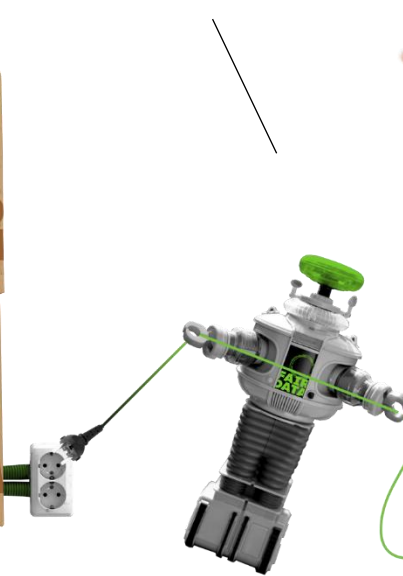

Mitä jos olemme ylittäneet
keikahduspisteitä?

Mitä jos digimaailma on sallittua
vain pieninä annoksina?

Mitä jos algoritmit
päättävät kaikesta?

Tulevaisuusajattelu

Tulevaisuusajattelu kannattaa

Tulevaisuuksiin valmistautuneet yritykset
ovat keskimääräistä yritystä

+33%

kannattavampia

+200%

suurempia
markkina-arvoltaan

Lähde: Rohrbeck & Kum 2018

Kolme vinkkiä tulevaisuusajatteluun

1

Luo yhteistä ymmärrystä muutoksista. Mitä tiedämme jo?

2

Haasta nykyisiä oletuksia. Voimmeko toimia toisin? Mikä meidät voi yllättää?

3

Rakenna aktiivisesti toivottua tulevaisuutta! Visioi, innovoi, toimi.

Ulkoisen toimintaympäristön analyysi

Peste-analyysi

Käsiteltävä aihe:

P	Political eli poliittiset: puolueiden ohjelmat, sääntely, direktiivit, lainsäädäntö, eri valtaapitävien toimijoiden intressit jne.
E	Economic eli talouteen liittyvät: kansantalouden kehitysuunta ja vakaus, kilpailukyky, ostovoima, työllisyys, toimialat, alueellinen kehitys, lainansaanti ja investoinnit jne.
S	Social eli sosiaaliset: väestö rakenne, terveys, kuluttajakäyttäytyminen, ihmisten asenteet, koulutus, uskonnot ja elämäntavot jne.
T	Technological eli teknologiset: teknologian kehitys, sen saatavuus, uudet teknologiat ja niiden käyttöönotto jne.
E	Environmental eli ympäristöön liittyvät: sekä luontoa että muu fyysinen ympäristö: luonnon monimuotoisuus, ilmasto, resurssien käyttö ja saatavuus, rakennettu ympäristö, infrastruktuuri jne.

SITRA

LISÄOHJEET löytyvät osoitteesta www.sitra.fi/caset/peste

Mitä heikko signaali kertoo meille nykyhetken muutoksesta?

Muutoksen ensioireet

Valittu signaali:

Ilmiön tunnistaminen

Mistä nykyhetken ilmiöstä tai ilmiöistä signaali kertoo? Mikä on toisin kuin ennen?

Ilmiön vaikutukset

Mitä nykyhetken arvoja, asenteita, maailmankuvia tai "normaalina" pidettyä ilmiö haastaa?

Haasteet

Mitä tämä tarkoittaa meille?

Mahdollisuudet

SITRA

LISÄOHJEET löytyvät osoitteesta www.sitra.fi/caset/muutoksen-ensioireet

Trendin vaikutus toimintaan

OTA TRENDI HALTUUN Trendin vaikutus toimintaamme

TRENDI

Valitse trendikorteista

TRENDIN MERKITYS MEILLE

Merkitse janalle

merkitykseltään

olemassa

VAIKUTUKSET MEIHIN

Millaisia mahdollisuuksia ja uhkia trendi asettaa toiminnallemme?

MUUTOKSET YHTEISKUNNASSA

Miten trendi näkyy ja vaikuttaa ympärillämme?

NYT

5V

20V

NÄIN ME TOIMIMME

Miten vastaatte ja varaudutte trendin aiheuttamiin muutoksiin? Ideoikaa kolme tekoa, joihin voitte tarttua jo nyt.

VAHVUUTEMME SUHTEESSA VALITTUUN TRENDIIN

sitra.fi/megatrendit

SITRA

**Työelämä muuttuu,
entä osaaminen?**

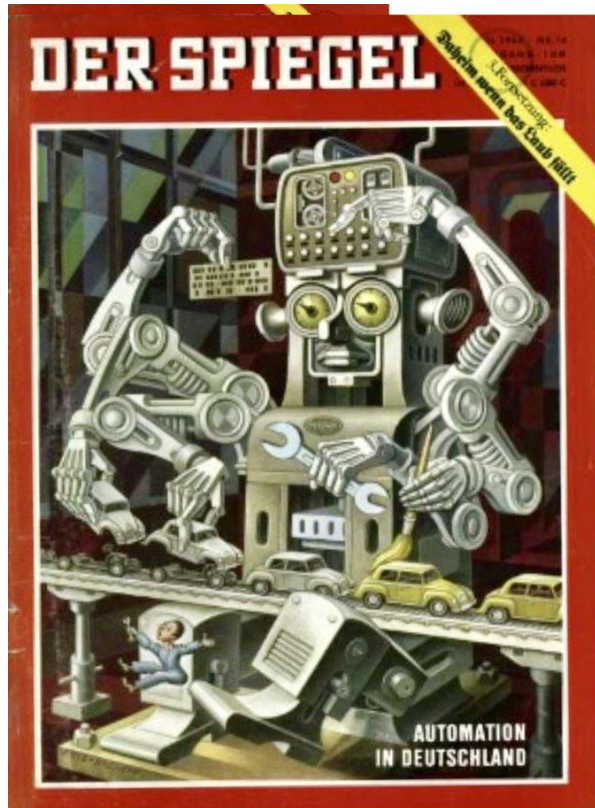
Mieti omaa työtäsi tai työelämää 10-20 vuotta sitten.

Mitkä asiat ovat muuttuneet?

Voit miettiä esim.

- työtehtäviä,
- työvälineitä,
- asiakkaita / opiskelijoita,
- johtamista,
- työhyvinvointia,
- työkulttuuria
- ammattikuntasi
- tai toimialan muutoksia.

1964

1978

2016

2024

Entäs se tekoäly?

Kymmenen ammattia, joissa tekoälyaltistus on suuri tai vähäinen			
sija	▲	SUURIN VAIKUTUS	◄ ▼ VÄHÄISIN VAIKUTUS ►
1		perinnöllisyysneuvojat	tanssijat
2		taloustarkastajat	kunto- ja aerobicohjaajat
3		vakuutusmatemaatikot	maalarit
4		ostoedustajat	raudoittajat
5		talousarvioanalyytikot	tekstiilipainajat
6		tuomarit	muurarit ja kivityöntekijät
7		hankintavirkailijat	kahvilatyöntekijät
8		kirjanpitäjät ja tilintarkastajat	aidantekijät
9		matemaatikot	katontekijät
10		oikeuslaitoksen virkailijat	teurastajat ja lihanpakkaajat
< >			
Koonnut: Samuli Niinivuo / HS Lähteet: Felten-Raj-Seamans, Britannian opetusministeriö			

Helsingin Sanomat 20.1.2025

Tulevaisuuteen vaikuttavat kehityskulut Teknologian kehitys

TEKNOLOGIAN KEHITYS

Miten arvioit seuraavien asioiden vaikuttavan omaan elämääsi ja hyvinvointiisi 10 vuoden aikajänteellä?

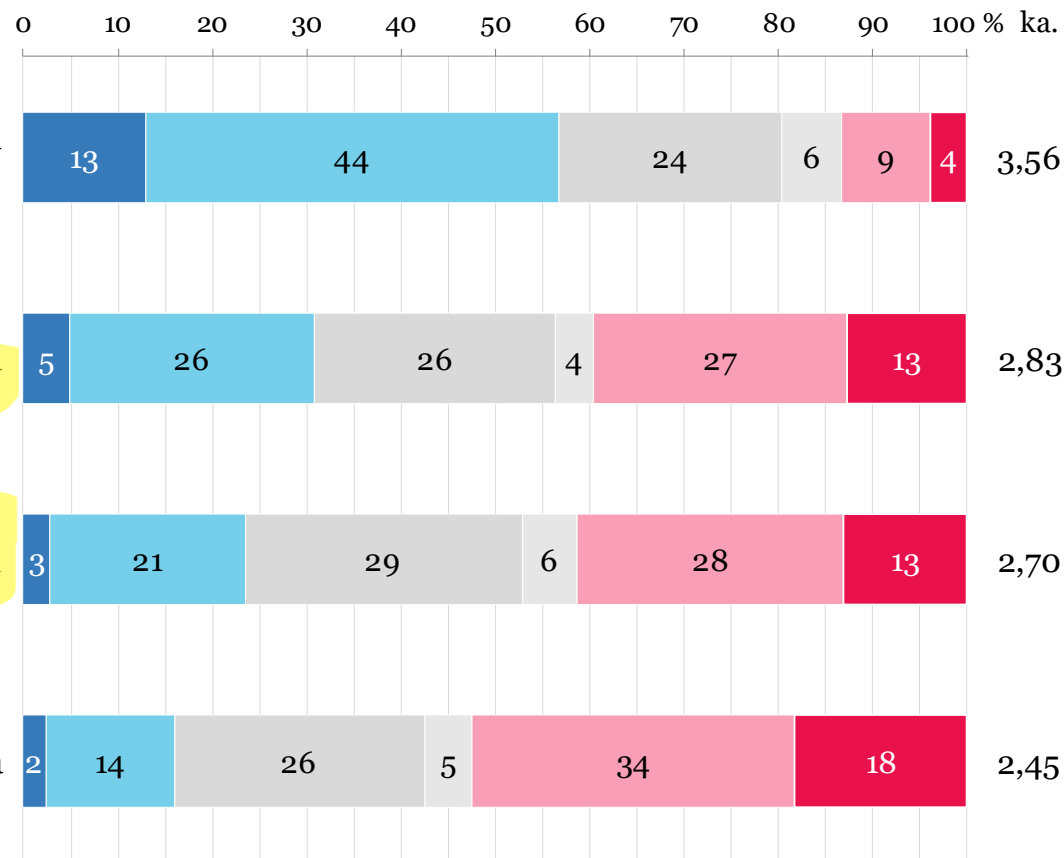
Total 2025 (n=3226)

Terveysteknologiat tukevat ennakoivaa terveydenhoitoa

Tekoälystä tulee osa arkea

Tekoäly muuttaa osaamistarpeita työelämässä

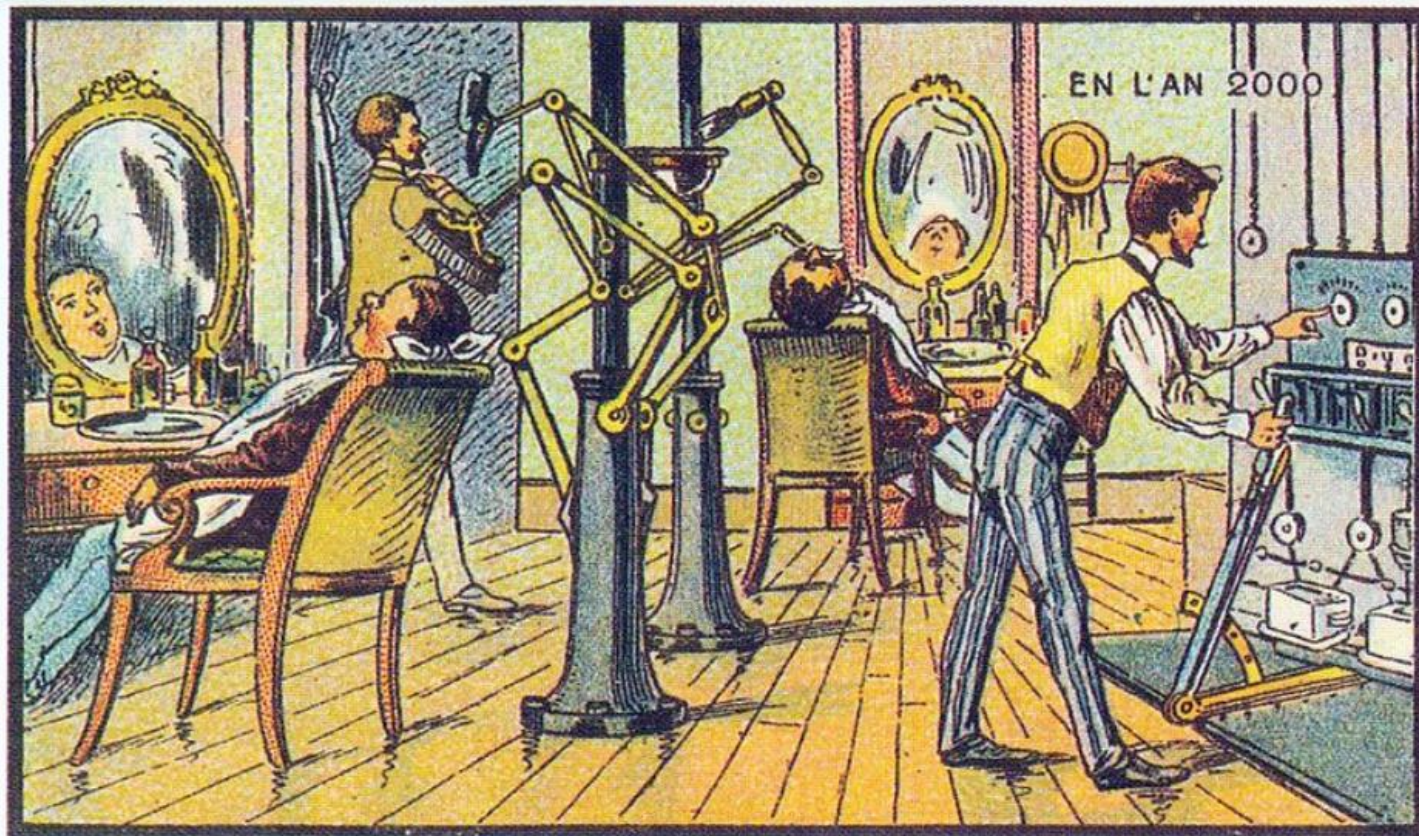
Ihmisistä kerätään entistä enemmän dataa

TULEVAISUUTEEN VAIKUTTAVAT KEHITYSKULUT

- Vaikuttaa erittäin myönteisesti (5)
- Vaikuttaa jossain määrin myönteisesti (4)
- Neutraali (3)
- En osaa sanoa
- Vaikuttaa jossain määrin kielteisesti (2)
- Vaikuttaa erittäin kielteisesti (1)

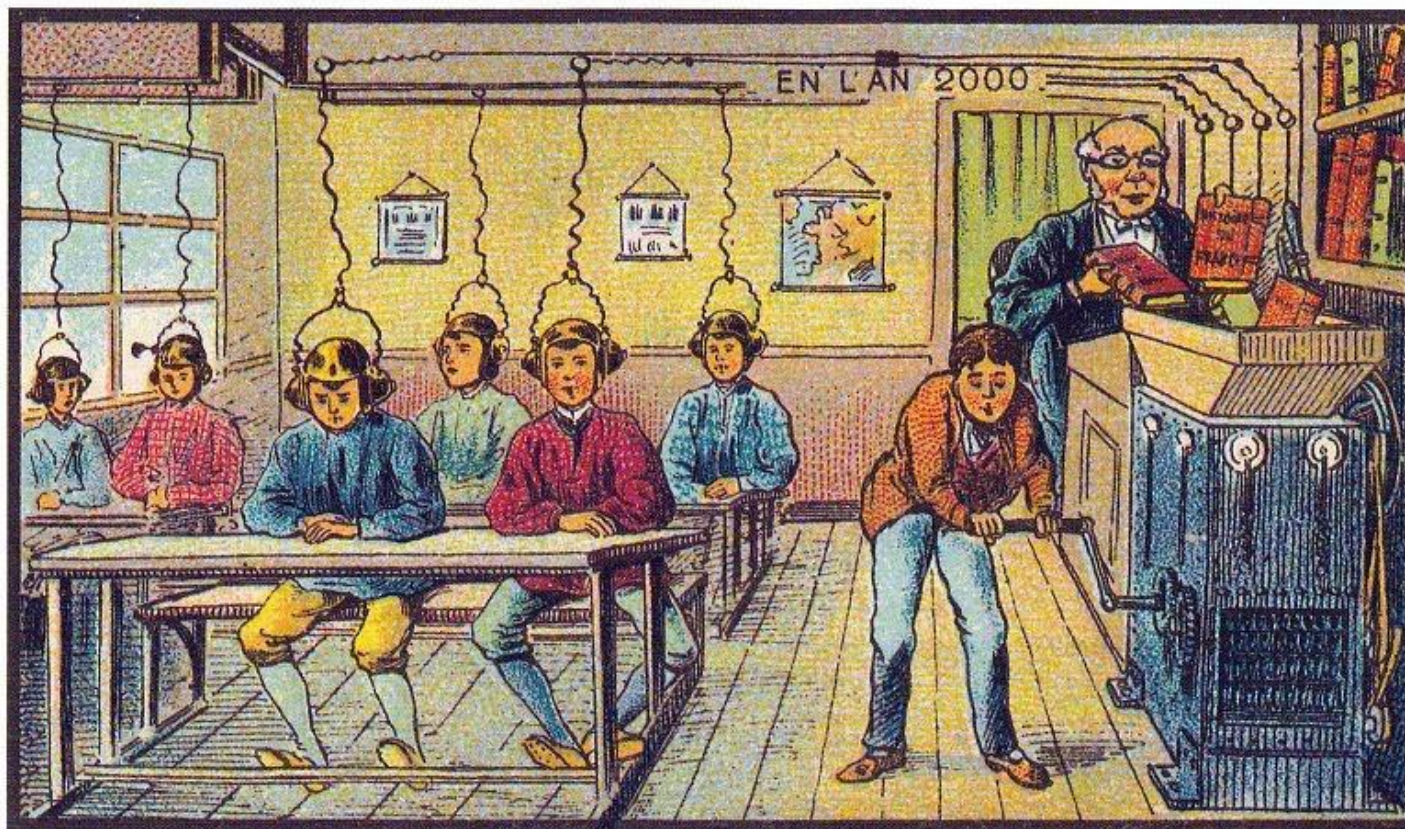
Kaikki vastaajat

The New-Fangled Barber

Lähde: <https://publicdomainreview.org/collections/france-in-the-year-2000-1899-1910/>

At School

Lähde: <https://publicdomainreview.org/collections/france-in-the-year-2000-1899-1910/>

Ammatillisen koulutuksen opettajat

Alakohtaista

Opetussuunnitelmien tuntemus
Nyky aikaisten opetusmetodien soveltamistaidot
Palaute- ja reflektointitaidot
Toiminnallisten opetusmenetelmien hallinta
Kulttuurien välisen ymmärryksen hallinta
Tavoitteellisen oppimisen ohjaustaidot
Tutkivan oppimisen ja ohjauksen osaaminen
Elinikäisen oppimisen periaatteiden tuntemus
Inklusiivisen opetuksen toteuttaminen
Sähköisten oppimateriaalien luomistaidot

Melko alakohtaista

Erytisopetuksen osaaminen
Hankkeiden suunnittelu- ja toteutustaidot
Yksilöllisten oppimissuunnitelmien laadinta
Tunne- ja vuorovaikutustaidot
Mittaus- ja arviointimenetelmien hallinta
Ammatillinen verkostoituminen
Viemärijärjestelmien asennustaidot
Hankehallinnon osaaminen
Adobe illustratorin osaaminen
Verkkopedagogiikan tuntemus

Laajasti sovellettavissa

esiintyy yli 5 alalla

Pedagoginen osaaminen	▼
Opetusteknologiaohjelmistojen käyttötaito	▼
Ajanhallinnan taito	▼
Englannin kielen osaaminen	▼
Robottiikan osaaminen	▼
Ruotsin kielen taito	▼
Henkilöstön osaamisen kehittämistaidot	▼
Nuorisotyön osaaminen	▼
Palveluiden kehittämisosaaminen	▼
Tuotantotekniikan tuntemus	▼

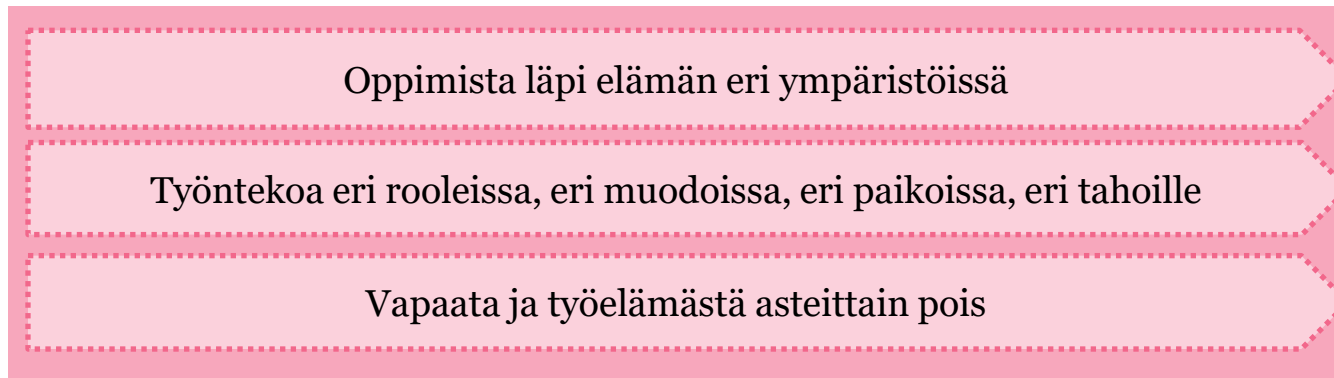
Lähde: Osaamistarvekompassi.fi
(Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus)

Työura = oppimisura

Ennen

Yhä useammin

uskoo, että oma työ
muuttuu lähivuosina
niin, että tarvitsee
uutta osaamista.

luottaa pystyvänsä
kehittämään
osaamistaan niin, että
pärsjää työelämässä
tulevaisuudessa

**Työikäisten
kokemuksia
jatkuvasta
oppimisesta**

**Missä tulevaisuuden
osaaminen syntyy?**

Mieluisimmat tavat oppia uutta

Tekemällä oppiminen omassa työssä
(työtapojen hiominen, uudet työtehtävät, uudet koneet ja laitteet, vastaan tulevat haasteet)
(60%)

Asioiden itsenäinen opettelu ja opiskelu
(51%)

Kurssit ja koulutukset
(42 %)

Työikäisten kokemuksia jatkuvasta oppimisesta

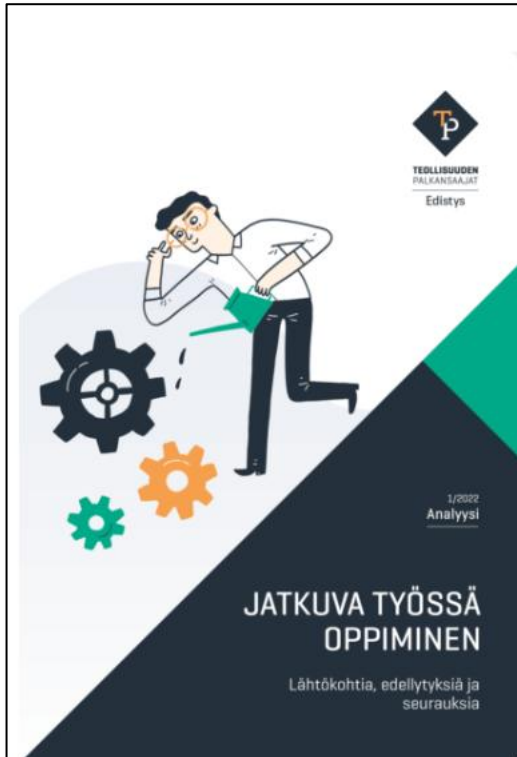

“Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista.”

“Uusi osaaminen syntyy entistä useammin muuttuvassa työelämässä.”

“Työn vuoksi tapahtuvasta oppimisesta 80 % tapahtuu työssä työtä tekemällä”

Soila Lemmetty, Marianne Jaakkola ja Kaija Collin 2022

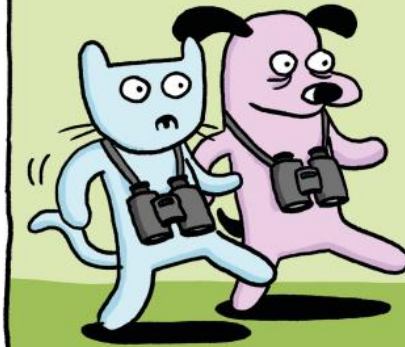

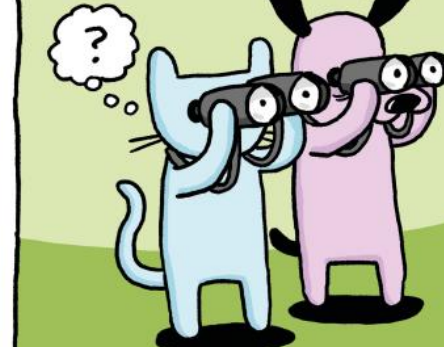
Entäs minä ja minun osaamiseni?

"OSAAMISEN HUOMAAMINEN
VOI OLLA HAASTAVAA:"

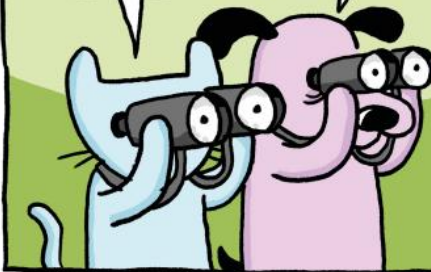
"JOSKUS SITÄ ON
VAIKEA TUNNISTAA..."

"... JA TOISINAAN OSAAMISEN
SANOITTAMINEN ON HANKALAA."

ONKO SE
HIPPIÄINEN?

EI. LINTU
SE ON.

"OSAAMINEN EI OLE SAMA
ASIA KUIN TUTKINTO. OMA
MIELENKIINTO VOI VIEDÄ
VAIKKA ORNITOLOGIKSI!"

Osaamisen huomaamista haastavat

1

Osaaminen ≠ ammatti tai tutkinto

Tavoitteellisesti syntynyt osaaminen ja muodollinen koulutus huomataan helpommin kuin muualla syntynyt.

2

Hämmäisyys

Milloin osaaminen on osaamista?

3

Itsekritiikki ja nolostelu

Itsensä kehuminen ja oman osaamisen esiin nostaminen vaivaannuttaa. Kilpailutilanteet ja arviointi kapeuttavat ajattelua.

4

Osaamiskieli

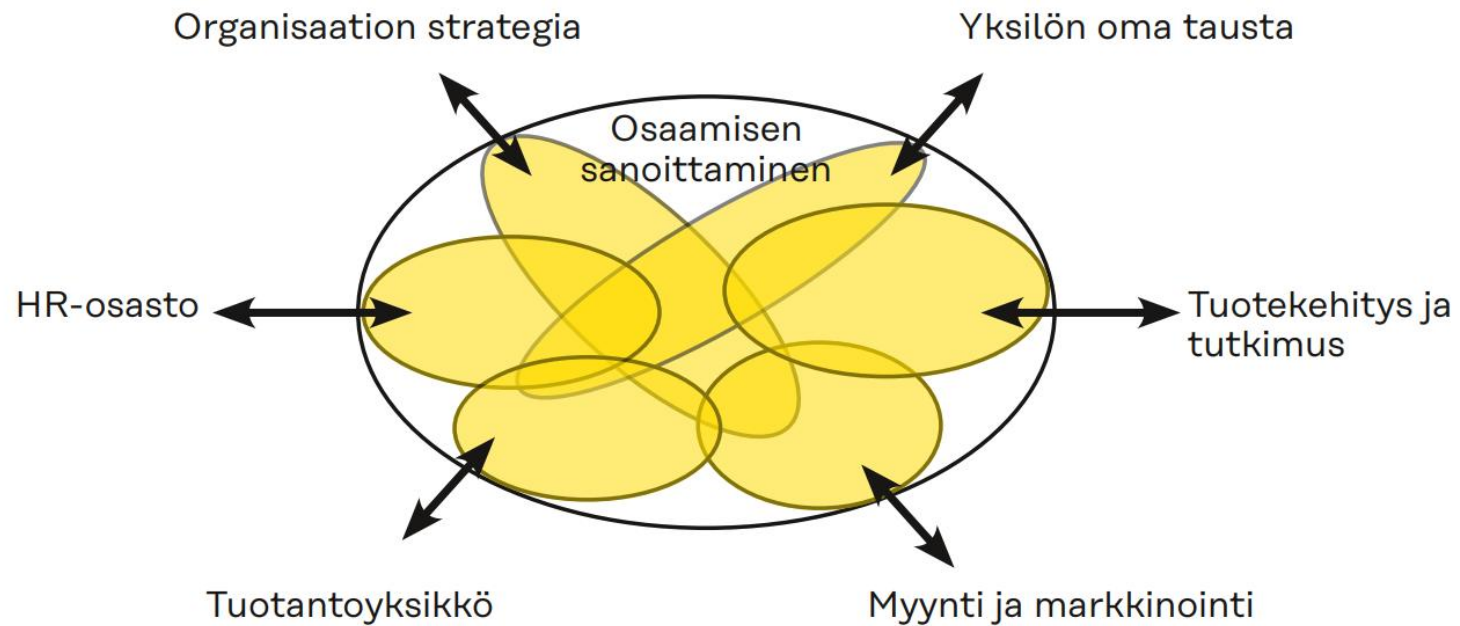
Käytämme osaamisesta keskenämme eri sanoja ja saatamme puhua eri kieltä.

Osaamisanasto on moninaista

KUVA 1. Organisaation eri toiminnoissa puhutaan osaamisesta eri sanoin.

Lähde: Ketamo Harri, Ollila Johanna, Laura Paaso
Miten huomata yhä moninaisempaa osaamista? Sitran muistio. 2/2022

Huomaa ja arvosta osaamista

1

**Osaamistarpeet
muuttuvat ajassa.**

2

**Osaaminen kasvaa ja
kehittyy työuran
aikana erilaisissa
yhteyksissä.**

3

**Osaaminen tulee
arvokkaaksi
yhteisöissä ja
yhteistyössä. Kaikkien
ei tarvitse osata
kaikkea.**

4

**Nyt ja tulevaisuudessa
jokainen tarvitsee
kykyä huomata omaa
osaamistaan ja
soveltaa sitä**

Muuttuva työelämä edellyttää vahvaa osaamisidentiteettiä

Mitä osaan?

Miten ja missä voin hyödyntää omaa osaamistani?

Osaamisidentiteetti voi pitää sisällään useita ammatti-identiteettejä.

Vahva osaamisidentiteetti

- vahvistaa käsitystä itsestä osaajana
- auttaa soveltamaan ja siirtämään omaa osaamista
- kannustaa ja motivoi uuden oppimiseen

Omat vahvuuteni _____
(nimesi)

OSAAMISEN NÄKYVIIN

1 Mitä rakastat tehdä? Omaa osaamista voi etsiä ihan läheltä. Mistä innostut? Minkä tekemisestä saat energiaa?	2 Millaisia kehuja tai kannustusta olet saanut muilta? Usein omaa osaamista saattaa pitää itsestään selvänä, mutta toisen on helpompi huomata se. Mitä olet kuullut esimerkiksi pomolta, kollegalta, ystävältä tai perheenjäseneltä?	3 Missä kaikessa olet hyvä? Taidot voivat liittyä arkeen, työhön, ihmissuhteisiin, harrastuksiin, opintoihin, mihin vaan. Älä ole ujo tai itsekriittinen, vaan anna palaa ja listaa kaikki, mitä mieleen tulee.

Osaamiskahvit

1. MISSÄ OLEMME HYVIÄ?

Jakakaa ajatuksia siitä, missä te olette yhteisönä hyviä. Kirjatkaa kaikki esiin tuleet asiat ylös.

2. MISTÄ OSAAMINEN ON PERÄISIN?

Osaamista syntyy todella monissa eri ympäristöissä, kirjoittakaa tähän, mistä kaikkialta osaamisenne on peräisin.

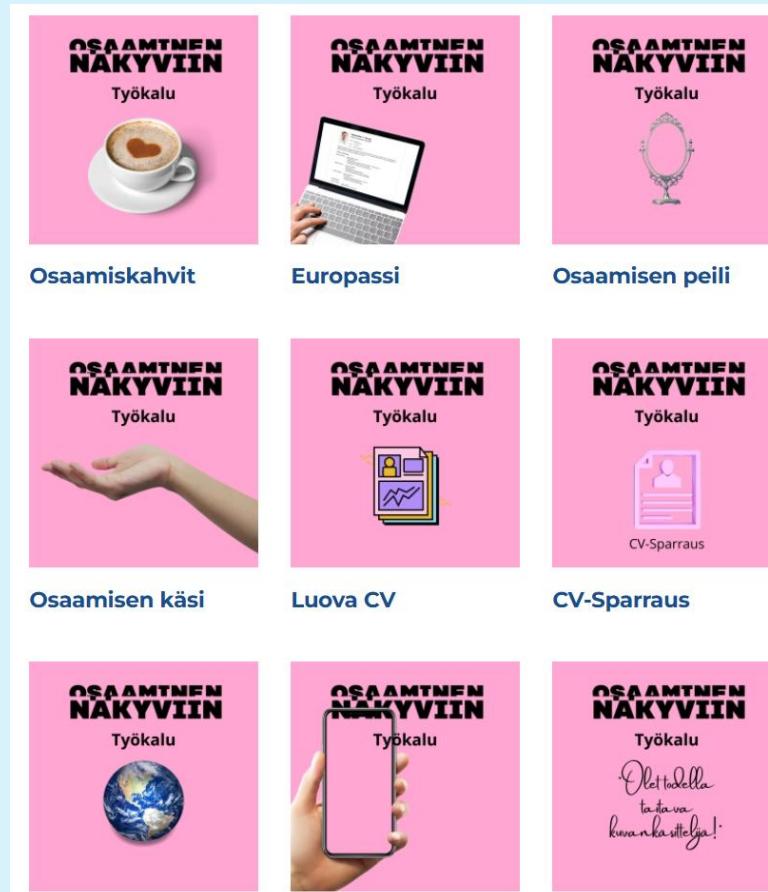
3. MISSÄ KÄYTÄMME OSAAMISTAMME?

Osaaminen ei ole kontekstisidonnaista, eli tiettyyn paikkaan tai rooliin sidottua, vaan siirrettävää. Missä kaikkialla käytätte erilaista osaamistanne?

Osaaminennakyyviin.fi

(Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus)

TEKOJA TULEVAI- SUUDELLE